

Litewskiego w uniej opatrzone i poprzysiężone, ^fani konstytucyjami ani recesami^f ani żadnymi sejmami teraz i na potom wiecznymi czasy in dubium przywiedzione być nie mają ani mogą. Także też niwczym nie derogując przywilejom około przywrócenia Ziem Kijowskich, Wołyńskich i Podlaskich do Korony, które iako około exekucji, tak też i w inszych wszytkich artykułach wiecznymi czasy w mocy i w całości swej zostawujemy. A ku lepszemu świadectwu do tego listu pieczęć koronną przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie na sejmie walnym koronnym dnia dziesiątego miesiąca lipca roku Pańskiego 1570, panowania Naszego 41^g.

VI. PROTESTATIO NOBILITATIS TERRARUM KIOVIAE, WOLINIAE, BRACZLAVIAE [5 LIPCA 1570 R.]

Sigismunt August etc. Oznajmujemy tym listem Naszym wszytkim wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, [iż] opowiadali Nam posłowie Ziemie Kijowskiej, Wołyńskiej i Województwa Braclawskiego, że w recesie tym na terazniejszym walnym warszawskim sejmie z kancelaryj Naszej koronnej wydanem, przy obwarowaniu wolności i praw Wielkiego Księstwa Litewskiego obwarowanie wolności tych ziem wedle potrzeby iasnie a znacznie nie iest opisano ani ułożono, iedno tylko temi słowy iest napisano: także też niwczym nie derogując przywilejom około przywrócenia ziem kijowskich, wołyńskich i podlaskich do Korony, które iako około exekucji, tak i w inszych wszytkich artykułach wiecznymi czasy w mocy i w całości swej zachowujemy. A oni prosili, aby tak beło napisano: także też niwczym nie derogując przywilejom Naszym za przywróceniem tych ziem kijowskiej, wołyńskiej i województwa braclawskiego do Korony im od Nas nadanym około wszytkich wolności ich, które iako około exekucji, że ich nigdy nie dolęże, tak we wszytkich artykułach wiecznymi czasy w mocy i w całości swej zostawujemy. Przy którym opowiedaniu swym ci przerzeczeni posłowie domagali się u Nas prośbami swemi, aby to obwarowanie wolności ich tak beło napisano i w recesie znacznie dołożono, iedno że pieczętarze Nasi koronni iako kanclerz i podkanclerzy powiedzieli, że się iuż to tak stać nie może, gdyż iuż takimi a nie inszemi słowy ten reces iest publikowan. Wszakże i ci przerzeczeni posłowie tych potrzeb albo obwarowania znaczego wolnościom swym nie przebaczyli i owszem upominali się, aby to im także iako i Wielkiemu Księstwu Litewskiemu warowano beło. Dla lepszej wiary i świadectwa u braciej ich dajemy i daliśmy im ten Nasz list, na który pieczęć Naszą przycisnąć kazali. Dan w Warszawie na walnym sejmie koronnym dnia osmego miesiąca lipca roku Pańskiego 1570, panowania Naszego 41°. Relacja wielmożnego Walentego [Dembińskiego] etc.

VII. PROTESTATIO SACRAE REGIAE MAIESTATIS [10 LIPCA 1570 R.]

Zygmunt August etc. Oznajmujemy Waszmościom wszem wobec, którzy iesteście na tym sejmie, i każdemu wszędy z osobna komu to wiedzieć należy, iż acześmy przed tym na kilku sejmiech walnych koronnych blisko przeszłych, warując prawo Nasze, które **privatim** po Królowej Jej Miłości Matce Naszej na pewne imiona w Koronie Polskiej **iure naturali et quaesito** iako tu na Mazoszu, a strony Jej Królewskiej Miłości oprawy i na niektórych inszych dobrach królewskich w starych summach statutem sejmu krakowskiego uprzywilejowanych mamy, opowiedaliśmy **publice** przed wszytkimi koronnemi stany, żeśmy z wyszej mianowanych imion a dóbr krolewskich onerowanych nie powinni dawać czwartej części, iako o tym protestacje Nasze za wiadomością Waszmości panów rad koronnych na piśmie przeszłych sejmów za pieczęcią i podpisem kanclerza koronnego Nam wydane szerzej świadczą. Wszakże i na tym warszawskim sejmie, obawiając się tego, abyśmy tą uczynnością swoją, żeśmy nie z powinności żadnej, ale szczerzej a uprzejmej miłości swej, którą zawżdy mamy przeciw Rzeczypospolitej, czwartą część po kilka razów z przerzeczonych dóbr na potrzebę

^{f-f} Brak w MK, t. 108. ^g MK, t. 108: XLI.

Rzeczypospolitej dali, **praeiudicium** iakiego prawu Naszemu nie uczynili, opowiadamy się i protestujemy się na ten czas przed Waszmościami pany radami Naszemi i posłami ziemskimi koronnymi obojga narodu tak polskiego, iako litewskiego, iż iakośmy przedtem niwczym prawa swego, które **privatim iure naturali et quaesito** po Jej Miłości Matce Naszej na przerzeczone imiona mamy, nie ustąpili i w pamięci swej tego żadny mieć nie może, abyśmy kiedy mieli obiecować z takich dóbr onerowanych czwartą część na obronę potoczną Rzeczypospolitej na dalszy czas dawać. Tak i teraz nie z powinności żadnej prawnej, gdyż wedle konstytucyi sejmowych około starych summ słusznie My w tejsze wolności iako i insze obywatele koronni zachowani być mamy, ale względem terazniejszej potrzeby Rzeczypospolitej i dla zgodnich próśb Waszmości wszystkich panów rad i posłów ziemskich, ktoreście w tej mierze do Nas uczynili, tę summę, ktoraby urósć mogła wedla registrów czwartej części prowentow blisko przeszłego sejmu, z takich dóbr onerowanych rozkazaliśmy podskarbiemu koronnemu z prowentow trzech części Naszych cła krakowskiego i poznańskiego do skarbu Rzeczypospolitej **pro hac una vice** oddać^a. Która uczynność Nasza, mamy to pewne uffanie, iż nie telko będzie wszem Waszmościom wdzięczna, ale też postrzegać tego Waszmoście z powinności swej będziecie, aby prawo Nasze, które dostateczne i dosyć warowne iako na stare summy, tak też i na opravę sławnej pamięci Królowej Jej Miłości Matki Naszej na Mazowszu mamy, **in omnibus punctis et clausulis**, iako komu co należy, niwczym naruszono nie było. A ku lepszemu świadectwu i pamięci rzeczy wyszej napisanych, za wiadomością wszech stanów pieczęć koronną do tego listu kazaliśmy zawiesić i ręką kanclerską podpisać. Działo się na sejmie walnym warszawskim dnia dziesiątego miesiąca lipca roku Pańskiego 1570, panowania Naszego 41°.

VIII. LITTERAE RESTIUM

A. Litterae restium more usitato ad consiliarios et nobilitatem Regni sunt extraditae, quarum primae sequuntur [20 sierpnia 1570 r.]

Zygmunt August etc. Wszem wobec i każdemu z osobna wojewodom, kasztellanom i innym dygnitarzom, kniazom, paniętom, urzędnikom i wszemu rycerstwu Korony Naszej, wojtom, sołtysom, mieszczanom i innym któregołkolwiek stanu ludziom, poddanym Naszym imiona i osiadłości iakiełkolwiek ziemskie dziedziczne i zastawne mającym i do wyprawy wojennej pospolitej wedle prawa abo zwyczaju Korony Naszej powinni, wiernim Nam miłym, łaskę Naszę Królewską. Wierni Nam, mili! Iż wieści do Nas przychodzą o gotowości nieprzyjaciół Naszych i Korony Naszej, którzy nic inego nie czekają iedno pogody, za którąby na Koronę i państwa Nasze [najazd] uczynić mogli, My z powinności Naszej obmyślając bezpieczeńć poddanych Naszych, za radą panów rad Naszych koronnych tak duchownych iako i świeckich i za zgodnym posłów ziemskich pozwolenim, na tym sejmie walnym koronnym warszawskiem wojenną wyprawę pospolitą uchwaliliśmy i przestrzegając tego, aby nieprzyjaciół Nas niegotowemi nie znalazł, pierwsze wici abo listy Nasze wojenne rozkazaliśmy bez omieszkania wydać. Ktoremi was wszech napominamy i rozkazujemy, abyście konie, zbroje i wszystkie ine rzeczy na wojnę potrzebne w pogotowiu mieli, gdyby tego potrzeba przyszła, a trzecimi wiciami danoby wam znać, na ktoreby miesce i ktorego czasu między tem a drugim przyszłym walnym koronnym sejmie zdałoby się Nam wedle potrzeby was wieść, abyście będąc na wszem gotowi, bez żadnego omieszkania iechać mogli. Wszakóż pod tern czasem póki trzecie wici nie zajdą, sądy mogą być odprawowane. A te pierwsze wici rozkazujemy, aby ieden do drugiego bliższego przesłał, a ostateczny aby ie do starosty, pod ktorego jurysdykcją jest, odesłał, pod srogim karaniem i utraceniem dóbr, aby inaczej nie czynili. Dan w Warszawie dnia 20 miesiąca sierpnia roku Pańskiego MDLXX°, panowania Naszego XLI°. Na własne Króla Jego Miłości rozkazanie.

^a Pisarz pozostawił w rękopisie wolne miejsce, może dla określenia sumy.